

(AT)GIMSTANTI KRIKŠČIONIŠKOSIOS KULTŪROS MECENATYSTĖ: DUBINGIŲ ŠV. JURGIO BAŽNYČIOS ATVEJIS

Aurelija Rusteikienė

LIETUVOS DAILĖS ISTORIKŲ DRAUGIJA

Dominikonų 15/1, LT-01131 Vilnius

aurelija.rusteikiene@gmail.com

Po paskutiniojo Dubingių bažnyčios gaisro prabėgus pusei amžiaus, maldos namų atstatymo idėja sulaukė atgarsio, palaikymo ir investicijų iš verslininkų šeimos. Vietos bendruomenės ir Bažnyčios pritarimu Aurelija ir Aurelijus Rusteikos pradėjo rūpintis naujos bažnyčios Dubingiuose statyba. Penkerius metus vykę darbai šiandien užleidžia vietą kūrybiškam etapui – interjero puošybai liturginiais baldais bei sakralinės dailės kūriniais, kuriuose susijungs tradicija ir modernizmas. Intencijos, pozicionavimo aspektas ir aktyvus mecenatų įsitraukimas į socialinę ir kultūrinę veiklą leidžia vertinti Dubingių atvejį kaip išskirtinį šiuolaikinės krikščioniškosios mecenatystės Lietuvoje kontekste.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: Dubingių Šv. Jurgio bažnyčia, Dubingiai, mecenatystė, Aurelija ir Aurelijus Rusteikos, Kęstutis Pempė.

Apie mecenatystę nepriklausomoje Lietuvoje prabylama vis dažniau. Verslininkų Rusteikų šeimos pasiryžimas atgaivinti Dubingių maldos namus – netipinis reiškinys ar ambicija atkurti sukultūrintos aplinkos vertę. Tyrimo objektu pasirinktas naujos bažnyčios atsiradimas – Šv. Jurgio bažnyčios atstatymas istoriniame Dubingių miestelyje (Molėtų r.). Siekiant atskleisti Dubingių atvejo ypatumus, apžvelgiama XXI a. pr. bažnyčių situacija Lietuvoje. Pasirinktas *atvejo studijos* metodas leidžia įvairiapusiškiau įvertinti tyrimo objektą atgimstančios krikščioniškosios mecenatystės kontekste. Lyginamuoju metodu išryškunami Dubingių atvejo unikalūs ir bendri požymiai. Išvados teikiamos remiantis šaltinių analize ir empiriniais autorės tyrimais.

XX–XXI a. sandūroje Lietuvoje atsikurianti krikščioniškoji mecenatystė skaičiuoja pirmuosius gyvavimo dešimtmečius, todėl reiškinys dar nesulaukė visapusiško vertinimo¹. Šis tyrimas – pirmasis bandymas įsigilinti į šiuolaikinės krikščioniškosios kultūros vystymo atvejį. Apie Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės mecenatų veiklą savo studijoje *Mecenatystės reiškinys XVII a. LDK. Bažnytinės architektūros užsakymai* rašo Mindaugas Paknys, palygindamas užsakovų ir kūrėjų santykius keiturių šimtmečių takoskyroje, išgrynindamas mecenato

¹ Apie mecenatystę straipsnių būta populiariuose leidiniuose: *Verslo žinios* (2007), *Valstybė* (2012), *Verslo klasė* (2013).

sąvoką, atskleidamas meno užsakymų paskatas². Šaltinių paieškos koncentruotos į krikščioniškos minties leidinius³. Informacijos šaltiniais tapo ir kultūros žurnalai, Lietuvos naujienų svetainės, dubliuojančios žinias iš respublikinės ir regioninės žiniasklaidos⁴. Naujų bažnyčių projektavimo tendencijas atskleidžia šiuolaikinės sakralinės architektūros apžvalgos⁵. Parapijų internetinės svetainės dalijasi informacija apie reikšmingiausias katalikų bendruomenės įvykius ir parapijų istorijas, todėl dažniausiai čia randama žinių apie bažnyčių statybas, aukojamas lėšas ir rėmėjus, projektų autorius, techninius vykdytojus. Tuo remiantis sudaryta naujų bažnyčių statybų Lietuvoje statistika, duomenys teikiami chronologiškai pagal statybų pabaigos datą.

Atkūrus nepriklausomybę Lietuvoje prasidėjo bažnyčių atstatymo proveržis – kilo dešimtys didingų šventovių, simbolizuojančių laisvos šalies piliečių tikėjimo laisvę. Naujų maldos namų atsiradimo idėjas entuziastingai palaikė visuomenė, statybomis įprastai rūpinosi dvasininkai. Pirmuoju nepriklausomybės dešimtmečiu

(1990–2000) parapijiečių ir rėmėjų aukomis pastatyta daugiau nei dvi dešimtys bažnyčių [1 lentelė]. Mecenatystės, kaip krikščioniškosios kultūros reiškinio požymiai, ryškėja nuo 2000 m., antruoju Lietuvos nepriklausomybės dešimtmečiu. Vieni pirmųjų XXI amžiaus Lietuvos sakralinės architektūros objektų, atsiradę mecenatų dėka, – Kiauklių Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bažnyčia, statyta kunigo Prano Gaidamavičiaus-Gaidos lėšomis⁶, ir Dievo Gailestingumo koplyčia Santariškių klinikose Vilniuje, įrengta 2001-aisiais katalikų Bažnyčios dvasininko kardinolo Audrio Juozo Bačkio pastangomis. A. Bačkis šiai koplyčiai statyti skyrė apie 200 000 eurų iš savo tėvo ambasadoriaus daktaro Stasio Antano Bačkio palikimo. Tais pačiais metais buvo pašventinta ir Alytaus Švč. Mergelės Marijos Krikščionių Pagalbos bažnyčia. Statybomis, kurios tęsėsi dešimtmetį, ypač rūpinosi Vilkaviškio vyskupas Juozas Žemaitis, asmeniškai jas finansavo. Rėmėjų tarpe – Alytaus miesto savivaldybė, nemažai verslo įmonių, labdaros fondų, Amerikos lietuvių bendruomenė. Australijos lietuvių kapeliono Petro Butkaus palikimo lėšomis 2001-aisiais pastatyta Nemakščių Švč. Trejybės bažnyčia, o Vilniaus Šv. Jono Bosko bažnyčios statybas didžiąja dalimi finansavo saleziečių vienuolynas⁷.

Vis dažniau prie naujų bažnyčių statybų prisideda ir vietinės valdžios institucijos. Pirmos katalikų bažnyčios Nidoje statyboms aukėjo bendruomenė ir rėmėjai, tačiau didžiausia finansinė našta teko Neringos savivaldybei. Naujai įsteigtos Kauno Palaimintojo Jurgio Matulaičio parapijos bažnyčios pamatai pašventinti 2001 m., vėliau dėl lėšų trūkumo darbai buvo sustoję, tik Kauno miesto savivaldybės dėka 2008 m. jie vėl buvo atnaujinti⁸. Panaši situacija susiklostė Alvite atstatant Šv. Onos bažnyčią – 2009 m. dėl sudėtingo ir brangiai įgyvendinamo bažnyčios projekto statybiniai darbai strigo. Pasak parapijos klebono kun. Vytauto Kajoko, pagal išgales

² Mindaugas Paknys, *Mecenatystės reiškinys XVII a. LDK: bažnytinės architektūros užsakymai*, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2003.

³ Katalikų bendruomenės laikraštis *XXI amžius*, Vatikano radijas *lt.radiovaticana.va*, interneto dienraštis *Bernardinai.lt*.

⁴ *Žiemgala, Literatūra ir menas, Mokslas – Lietuvos Ateitis, Regionų naujienos, Molėtų vilnis, Voruta, Lietuvos rytas. Alfa.lt, 15min.lt*.

⁵ Juozas Skomskis straipsnyje „Šiuolaikinė bažnyčia: atvirai, be paslapčių“ išsakė nemažai kritikos architektams dėl neprofesionalaus eksperimentavimo, ragino atsigręžti į tradicijas ir kurti mažas jaukias bažnyteles. Tos pačios pozicijas laikosi Rasa Barčaitė („Naujoji Lietuvos bažnyčių architektūrinė forma“), kalbėdama apie modernizmą bažnyčių architektūroje. Valentinas Cibulskis brėžia naujai statytų ar perstatytų Šiaurės Lietuvos bažnyčių architektūrinę tendenciją („Šiaurės Lietuvos naujosios bažnyčios“). Linas Krūgelis įvardija kertines atgimimo laikotarpio sakralinės architektūros įtakas, gigantomanijos poveikio klaidas, pateikia prieštarūnais vertinamus pavyzdžius („Kai kurie Lietuvos sakralinės architektūros raidos bruožai XX–XXI a.“).

⁶ <http://krastonaujienos.lt/2013/01/susitikimas-su-kiaukliu-baznycios-statybu-remeju-kun-p-gaida-gaidamaviciumi/>.

⁷ http://www.xxiamzius.lt/numeriai/2008/05/16/atmi_01.html; <http://bosko.lt/istorija-3/>.

⁸ <http://matulaicioparapija.lt/baznycios-statyba/etapai/>.

aukoja parapijos tikintieji, tačiau pastatyti bažnyčią jau pakeitus projektą į ekonomiškesnę reikėtų daugiau nei milijono eurų⁹. Tik ženkli finansine parama prisidėjus Vilkaviškio r. savivaldybei nuo 2014 m. Alvite statybos tęsiamos.

Bažnyčių fundatorių gretas papildė stambaus verslo įmonės: 2005 m. naujos Utenos Dievo Apvaizdos ir Mažeikių Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčios pastatytos rėmėjų – VP Market ir AB Mažeikių Nafta – dėka. Pirmasis šeimininės mecenatystės atvejis būtų Ventos Švč. M. Marijos Nekalto Prasidėjimo bažnyčia (Mažeikių r.). 2009-aisiais Ventos miestelyje koncerno „Lukoil Baltija“ prezidentas Ivanas Paleičikas su žmona Birute už sūnaus išgijimą pastatė bažnyčią. Tiesa, bažnyčios pamatai buvo išlieti gerokai anksčiau, vėliau statybos ilgam stėjo, ir tik mecenatų Paleičikų dėka ji buvo užbaigta. Prielaida asmeninei mecenatystei gali tapti ir vienuolių ordino vystoma idėja. Klaipėdoje pranciškonas brolis Benediktas inicijavo ambicingą projektą – sergančiųjų onkologinėmis ligomis reabilitacijos centro įkūrimą, kuriame pirmaisiais statiniais turėjo tapti bažnyčia su vienuolynu. 2012 m. naujoji Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčia pašventinta, jos fundatoriais tapo Klaipėdos savivaldybės politinis veikėjas ir žinomas verslininkas Martinas Gusiatinas su žmona Zita.

Minėtų maldos namų atsiradimo priežastys skirtingos. Vilniaus Santariškių, Ventos ir Klaipėdos bažnyčių fundacijų intencijos turi bendratį – ligos, ligoniai, išgijimai. Nidos, Kauno, Alytaus atvejais – maldos namai statomi naujoms įkurtoms parapijoms. Bažnyčių gaisrais pažymėta Dubingių parapijos istorija – ne vienintelė Lietuvoje. Iš pelenų kylančios miestelių bažnyčios lyg vilties žiburiai bendruomenėms, stimulus atsinaujinti, atgaivinti parapijos gyvenimą. Dubingiečiai neteko Šv. Jurgio bažnyčios po 1954 m. gaisro. Maldos namus perkėlus į kapinių koplyčią, pastaroji tarnavo parapijiečiams vos ketverius metus – 1958-aisiais kilusio gaisro metu taip pat sudegė. Dabartinė bažnyčia Dubingiuose įrengta buvusios špitolės pastate [1 il.]. Laikinieji maldos namai

1. Dubingių Šv. Jurgio bažnyčia, įkurta parapijos namuose, Aurelijos Rusteikienės archyvas, 2012

St. George's Church in Dubingiai established in the parish house

ilgainiui tapo įprastais, tačiau nusidėvėjo, apnyko ir nebetenkina parapijos poreikių. Po 50-ties metų laukimo dubingiečių lūkestis turėti naują bažnyčią virsta realybe.

Kuo Dubingių Šv. Jurgio bažnyčios atstatymas skiriasi nuo kitų XXI amžiaus mecenatystės atvejų Lietuvoje? Sakytume, unikalia intencija. Manychiau, ją įvardyti galima kaip siekį puoselėti kultūrinę tapatybę, dvasingumą ir krikščioniškųjų tradicijų tęstinumą. Bažnyčia labiausiai reikalinga parapijiečiams, „ji – kiekvieno miestelio širdis ir istorinės atminties ženklas, tai namai, kuriuose buriasi bendruomenė.“¹⁰ Dažniausiai mecenatams Rusteikoms užduodamas klausimas – kas juos sieja su Dubingiais? Tėvonija? Ne. Aurelijus Rusteika sako, kad Dubingius jų šeima atrado įsigiję sodybą prie Asvejos ežero. Ypatinga šio krašto gamta iškart sužavėjo naujakurių šeimyną. Susipažinimui su vietos bendruomene buvo suorganizuota Dubingių miestelio gražinimo talka.

⁹ <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2014-08-11-pajudejo-alvito-parapijos-baznycios-statybos/120640>.

¹⁰ Iš A. Rusteikienės interviu in: Simona Jansonaitė, „Darydamas gera kitiems jautiesi laimingesnis“, in "Žmonės, 2016, Nr. 6, p. 41.

2. Architektas Kęstutis Pempė pristato naujos Dubingių bažnyčios projektus Asvejos regioninio parko lankytojų centre, Aurelijos Rusteikienės archyvas, 2009

Architect Kęstutis Pempė presents the projects of a new church in Dubingiai in the visitors' centre of the Asveja regional park

Iš šitos bendrystės ir kilo naujų maldos namų atstatymo idėja – gyventojai pasisakė labiausiai trokštantys naujos bažnyčios. Nusprendę skirti lėšų šiam projektui įgyvendinti aiškiai suvokėme, kad tai pirmiausia dovana bendruomenei, kūrinys Dievo garbei, krikščioniškosios tradicijos puoselėjimo ženklas.¹¹

Filantropinę nuostatą ir paramos viešinimo tikslą atskleidžia verslininko A. Rusteikos mintis, cituota 2007 m. publikacijoje apie verslo įpročius:

Jeigu skelbiame apie duodamą labdarą ir paramą, tai darome ne dėl savęs reklamavimo, o tam, kad parodytume pavyzdį dalytis su visuomene savo sėkme; tam, kad labdaros ir paramos teikimas taptų norma.¹²

Edukacinė mecenato pozicija, sakytume, priešinga šiandien vyraujančiai nuostatai, kad *geri darbai daromi tyliai*, todėl viešumo aspektu Dubingių mecenatystė ryškiai išsiskiria iš aplinkos. Pasiryžusi kuruoti bažnyčios statybas verslininkų šeima tapo Bažnyčios įgaliotu atstovu, t. y. realiu projekto vykdytoju. Tyrimo autorei neži-

noma analogiškų mecenato įsitraukimo į procesą pavyzdžių. Situacija, kai bažnyčios atstatymo idėjine ašimi tampa pasauliečiai, o ne Bažnyčios atstovai, Dubingių atvejį daro unikaliu.

2007 m. Kaišiadorių vyskupijai patenkinus dubingiečių prašymą atstatyti bažnyčią, mecenatai kreipėsi į Lietuvos architektų sąjungą, bet dėl didelių viešo konkurso organizavimo kaštų tokios eigos buvo atsisakyta. Pasiūlymą sukurti bažnyčios projektą priėmė „Vilniaus architektūros studijos“ (toliau – VAS) vadovas architektas Kęstutis Pempė. Užsakovai pasirinko jį kaip specialistą, turintį pakankamai sakralinės architektūros projektavimo patirties. K. Pempė – Dievo Gailestingumo koplyčios Santariškių klinikose Vilniuje (2001), Alytaus Švč. Mergelės Marijos Krikščionių Pagalbos bažnyčios (2001), Lietuvos Kankinių bažnyčios Domeikavoje (2003) projektų autorius / bendraautoris, Vilniaus arkikatedros renovacijos (2003) vadovas. Architektūros istorikas ir kritikas prof. dr. Algimantas Mačiulis šias bažnyčias vertina kaip labiausiai atitinkančias sakralinius reikalavimus, nes jų architektūra siejama su tradicija¹³. Brandus architekto požiūris, etiškas sakralinės architektūros kanonų

¹¹ Iš A. Rusteikos interviu II filantropijos forume „Filantropija: kaip tai padeda gyventi?“, 2015 m. birželio 5 d., LCC tarptautinis universitetas Filantropijos institutas, Klaipėda.

¹² Teresė Staniulytė, „Labdara – poreikis pasidalyti sėkme“, in: *Verslo žinios*, 2007, Nr. 240 (2648), p. 18.

¹³ Juozas Skomskis, „Šiuolaikinė bažnyčia: atvirai, be paslaptių“, in: *Literatūra ir menas*, [interaktyvus], 2002 06 28, Nr. 2905, [žiūrėta 2017-02-10], http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20120122193552/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=2905&kas=straipsnis&st_id=417.

paisymas, profesionalų studijos pajėgumai ir kompetencijos atitiko statytojų lūkesčius.

K. Pempės vadovaujama architektų komanda sukūrė ir pateikė net dvylika skirtingų projektų. Tai – VAS kūrėjų dovana Dubingiams. Kilnus architektų poelgis sujaukino ir nudžiugino visus šio krašto puoselėtojus. 2009-aisiais maketų ekspozicija pristatyta viešai svarstyti [2 il.]. Vietos bendruomenė aktyviai dalyvavo rinkimuose, diskutavo su architektu, klausėsi Kaišiadorių vyskupijos kurijos atstovų nuomonės. Bendru sutarimu pasirinktas vienanavės, arkinės konstrukcijos bažnyčios projektas, jo autoriai – VAS architektai Kęstutis Pempė, Daiva Pauliukonienė ir Luis Miguel Corte-Real [3 il.]. Idėjos bendraautorai įkvėpimo sėmėsi iš pirmųjų krikščionių bažnyčių. K. Pempė 2013 m. interviu žiniasklaidai sakė:

Norėjosi ją padaryti labai aiškia, paprastą, nevaidinti kokio nors istorinio stiliaus, nebandyti pritempti. Arka, kaip sakralinis motyvas, būdingas jau pačioms pirmosioms bažnyčioms – net ir katakombų bažnyčios, jeigu turėjo ne arkas, tai kažką labai panašaus.¹⁴

Dubingių atvejis unikalus, tai ne nauja statyba naujai parinktoje vietoje. Tai lyg senosios bažnyčios atkūrimas, nes pastatas turi iškilti ant senųjų pamatų, būti panašaus dydžio ir aukščio.

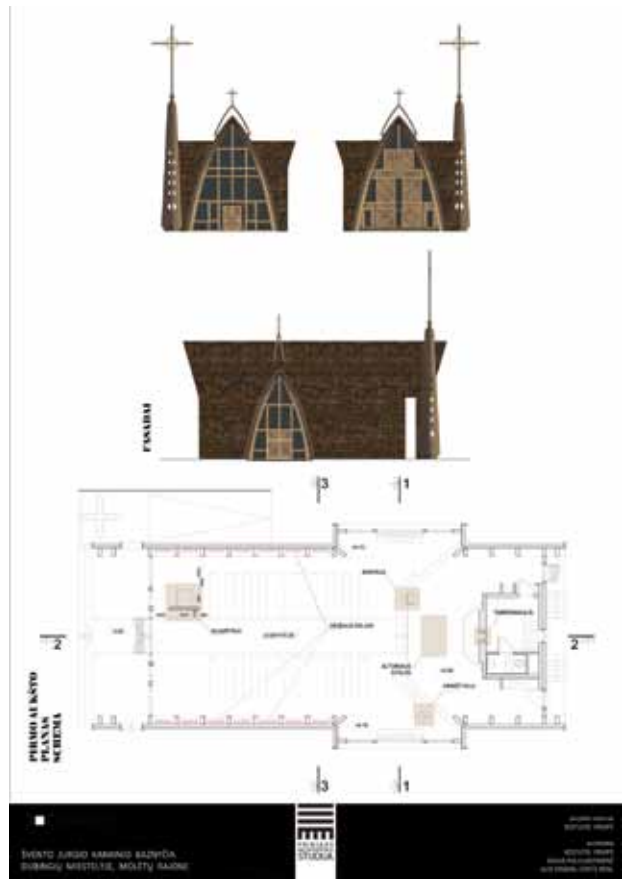
Apžiūrėjome daug Aukštaitijos bažnyčių, lygindami jų dydį, pločio ir aukščio santykius, norėdami pajusti, kokių parametrų bažnyčias anksčiau statė mūsų protėviai. Norėjome atrasti „teisingą“ dydį, būdingą šiam kraštui.¹⁵

Ieškota ir medžiagiškumo atitiktens – pasirinktas medis, akmuo, molio čerpės [2 il.] 4 il.].

Patvirtinus projektą keletą metų vyko būtini ikistatybiniai darbai: istorinio šventoriaus archeologiniai tyrimai, techninio projekto rengimas, leidimų statybai derinimas, rangovo paieška. Naujos Dubingių Šv. Jurgio

¹⁴ Saulena Žiugždaitė, „Architektas Kęstutis Pempė. Kaip gimta bažnyčia“, in: *Bernardinai.lt*, 2013, Nr. 1 (21), p. 60–65.

¹⁵ *Ibid.*

3. Naujos Dubingių bažnyčios planas ir fasadai, „Vilniaus architektūros studijos“ planšetas, 2015

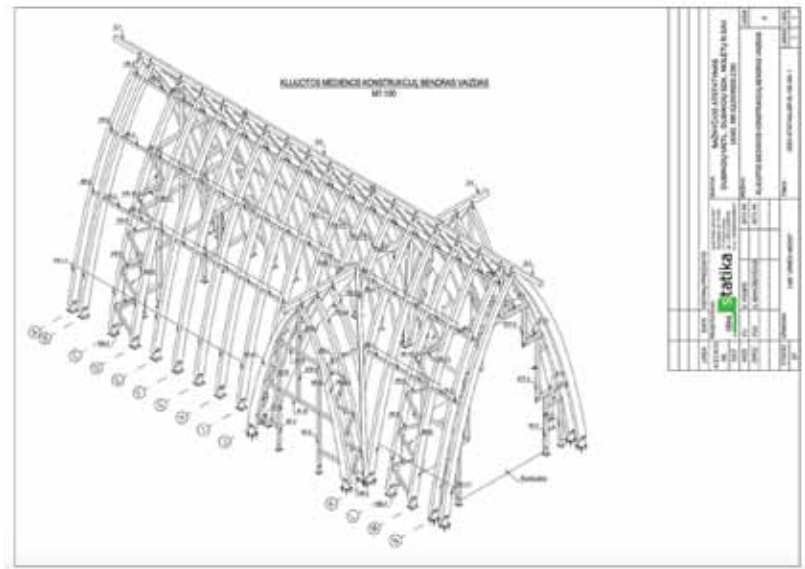
Plan and façades of the new church in Dubingiai

bažnyčios statybų pradžia laikoma 2012 m. spalio 13-oji: tą dieną įvyko kertinio bažnyčios akmens pašventinimo ceremonija, šv. Mišias aukojo Kaišiadorių vyskupas emeritas Juozas Matulaitis, nuo pat pradžių nuoširdžiai palaikęs bažnyčios atstatymo iniciatyvą¹⁶ [5 il.]. Ketverius metus (2013–2016) statybas nuolat prižiūrėjo mecenatai, jų rūpesčiu buvo parenkamos medžiagos, kontroliuojami apdailos projektai, tvirtinamos sąmatos, kontroliuojamos išlaidos. Tiesioginis Rusteikų įsitraukimas į

¹⁶ <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2012-10-15-dubinguose-pasventintas-kertinis-statomos-baznycios-akmuo/89372>.

4. Naujos Dubingių bažnyčios medienos konstrukcijų vaizdas, „Idea statika“ brėžinys, 2013

View of the wooden constructions of the new church in Dubingiai

5. Naujos Dubingių bažnyčios statybų pradžios ceremonija, 2012 10 13, (iš kairės: kleb. dek. mons. Kęstutis Kazlauskas, Kaišiadorių vyskupas emeritas Juozas Matulaitis, Molėtų r. meras Stasys Žvinys, mecenatai Aurelijus ir Aurelija Rusteikos, Dubingių klebonas Algimantas Baltuškonis (iki 2014), naujos bažnyčios projekto vadovas architektas Kęstutis Pempė), Aurelijos Rusteikienės archyvas, 2012

Celebrating the construction start of the new church in Dubingiai, 13 October 2012

procesą ne tik užtikrina finansinį skaidrumą, bet, sakytume, suartina su bendruomene. Statytojams tai ypač svarbu, kadangi jie, o ne Bažnyčia, tapo asmeniškai atsakingi už projekto įgyvendinimą. Šiandien įprasta, kai maldos namus sau stato bendruomenė, parapijos klebonai asmeniškai rūpinasi statybomis, ieško rėmėjų. Didmiesčiuose tai gana realu, o provincijų miesteliuose – praktiškai neįmanoma: bendruomenė dažniausiai negausi ir nepajėgi finansiškai išsipareigoti, o kelias parapijas aptarnaujantis klebonas negali skirti pakankamai laiko. Šiuo požiūriu Dubingiai yra tipinis minėtos situacijos pavyzdys.

Koks Bažnyčios, kaip institucijos, vaidmuo Dubingių šventovės atstatyme? Sakytume – patarėjo. Tokia situacija susiklostė, išsiskyrus katalikų bažnyčios atstovų ir mecenatų nuomonei dėl naujos bažnyčios reikalingumo. Parapijiečių norą atliepusį ir 2008-aisiais leidimą statyti naują bažnyčią palaiminusį vyskupą Juozapą Matulaitį 2012 m. pakeitė Jonas Ivanauskas. Vyskupo J. Ivanausko išsakyta abejonė dėl naujos bažnyčios būtinumo greičiausiai buvo paremta parapijos ekonomine situacija, juk bažnyčia – vietos bendruomenės reikalas, jos išlaikymas guls ant parapijiečių pečių. Dvasinis vadovas išreiškė rūpestį dėl galimų nebaigtų statybų, kai rėmėjui nutraukus

6. Nauja Dubingių bažnyčia, 2016,
Marius Žičiaus nuotrauka, 2016

New church in Dubingiai

finansavimą, įsipareigojimų našta tenka parapijai¹⁷. Kaišiadorių vyskupijos iniciatyva mecenatai finansinę atsakomybę ir įsipareigojimus patvirtino juridiniais dokumentais. Įforminus paramą Dubingių parapijai ir mecenatams pažadėjus bažnyčią išlaikyti, nutarta jau išbėgėjusio proceso nestabdyti. Projekto pradžioje susiklosčiusi situacija, rodos, prieštarauja nusistovėjusiai tradicijai, kai *yra noras atstatyti bažnyčią, bet rėmėjų trūksta*. Dubingiuose vos nenutiko atvirksčiai. Sukelti abejones galėjo ir žinomi Lietuvoje nebaigtų statyti ar neįrengtų bažnyčių atvejai¹⁸, galbūt mecenatų nepažinimas, nepasitikėjimas ir susiformavusi negatyvi nuomonė apie verslo sluoksniu atstovus.

¹⁷ Neringa Jonavičienė, „Dėl atstatytos Labanoro bažnyčios – kunigo mūšis su statybų bendrove“, in: *Utenos diena*, [interaktyvus], 2012 07 12, [žiūrėta 2017-02-11], <http://lietuvsdiena.lrytas.lt/-13420136961339700145-del-atstatytos-labanoro-baznycios-kunigo-musis-su-statybu-bendrove.htm>.

¹⁸ Nebaigtos bažnyčių statybos Švenčionyse (nuo 1991), Kaune Pal. J. Matulaičio (nuo 2001), Alvite (nuo 2007), Marijampolėje J. Pauliaus II (nuo 2011).

Kasmet augantį susidomėjimą Dubingių bažnyčios atstatymu rodo vis didėjantis aukotojų skaičius. Yra grupė nuolatinų rėmėjų, dažniausiai dubingiečių ar kilusių iš šių apylinkių žmonių, skiriančių paramą nuo pat projekto pradžios. 2016 m. duomenimis, 67 asmenys ar šeimos parėmė naują Dubingių bažnyčią, jų suaukota suma sudaro apie 2 proc. metinių išlaidų, skiriamų bažnyčiai atstatyti. Už 2013–2017 metus generaliniam rangovui bendrovei „Gotika“ VšĮ „Aurelijos ir Aurelijaus Rusteikų fondas“ sumokėjo apie 677 000 eurų. Iki 2018 m. pabaigos numatyta visiškai įrengti bažnyčią ir sutvarkyti aplinką. Molėtų r. savivaldybė geranoriškai prisideda prie bažnyčios atstatymo – pagal galimybes finansuoja bažnyčios prieigų įrengimą. Visa gaunama parama, rėmėjų vardai ir aukojamos sumos nuolatos skelbiami specialioje socialinio tinklo *facebook* paskyroje¹⁹. Maksimalus skaidrumas ir viešumas – tokia yra Rusteikų nuostata, tikint, jog tai suteikia bažnyčios atstatymui kaip socialinės kultūros reiškiniui dar daugiau bendruomeniškumo [6 il.].

¹⁹ <https://www.facebook.com/dubingjubaznycia/>.

7. Dubingių Dievo Motinos paveikslo tyrimų išvadas aptaria menotyrininkės Skirmantė Smilingytė-Žeimienė, Regimanta Stankevičienė, Gabija Surdokaitė-Vitienė ir Prano Gudyno restauravimo centro vadovė Jūratė Senvaitienė, Aurelijos Rusteikienės archyvas, 2015

Art researchers Skirmantė Smilingytė-Žeimienė, Regimanta Stankevičienė, Gabija Surdokaitė-Vitienė and the head of the Pranas Gudynas Centre for Restoration Jūratė Senvaitienė discuss the conclusions of the research on the painting of Our Lady of Dubingiai

Projekto pradžioje mecenatai ketino perduoti parapijai bažnyčiai su pagrindine apdaila, be liturginių baldų ir sakralinės dailės kūrinių. Statyboms įpusėjus, įvertinę suinteresuotų šalių galimybes bei kompetencijas ir gavę vyskupijos pritarimą, mecenatai nusprendė rūpintis projektu iki galo.

Iš pradžių planavome tik pastatyti pastatą ir tuo užbaigti savo misiją Dubingiuose, tačiau vėliau nusprendėme likti krikščioniškosios kultūros mecenatystės kelyje ir pasirūpinti naujų maldos namų įrengimu, puošyba meno kūriniais ir ypač bendruomenės subūrimu. Skleisdami žinių apie Dubingius ieškome galimybių kultūrinei veiklai vystyti šiame krašte.²⁰

²⁰ Iš A. Rusteikienės interviu pranešimui „Dubingių bažnyčios mecenatai buria bendruomenę ir menininkus“, 2015, in:

Dėl interjero koncepcijos ilgai diskutuota su bažnyčios architektu, turinčiu savo viziją ir norą ją įgyvendinti. K. Pempės siūlomas projektas atitiko liturginius reikalavimus, tačiau, mecenatų nuomone, labiau derėtų didmiesčiuose nei istoriniame miestelyje, todėl šio varianto buvo atsisakyta. Ieškant naujos koncepcijos, nuspręsta atsigręžti į istorinį bažnyčios interjerą. Dubingių bendruomenės lūkesčiuose – bažnyčia, kurioje atpažįstami šio krašto maldingumo ženklai: šventųjų atvaizdai, ne vieną amžių gerbti, tačiau neišlikę, gaisrų sunaikinti. Mecenatų iniciatyva ir menotyrų specialistės, bažnyčių dailės žinovės dr. Skirmantės Smilingytės-Žeimienės pastangomis pradėtas istorinių šaltinių tyrimas, siekiant atkurti XVIII–XX a. Dubingių bažnyčios ikonografinę programą. Tyrinėtojams suteikta galimybė susipažinti su Kaišiadorių vyskupijos kurijos archyvais, prie šaltinių paieškų savanoriškai prisidėjo ir dubingiečiai – jų dėka atrastos itin retos nuotraukos. Sėkmingai atlikus tyrimą, įvardyti altoriuose buvę sakralinės dailės kūriniai, tai tapo svariu argumentu ir galimybe naujuose maldos namuose atkurti istorinę ikonografinę programą.

Kaišiadorių vyskupijos dvasinė vyresnybė, išklausiusi Dubingių Šv. Jurgio bažnyčios maldingumo raidą ir menotyrininkų argumentus dėl tradicijos tęstinumo, vis dėlto pasiūlė laikytis dabarties dominantės²¹. Dėl šio sprendimo Dubingių bendruomenėje kilo apgailestavimas. Deja, tvirtinant naujosios bažnyčios altorių titulus istoriškumo argumentą nusvėrė kiti prioritetai.

Mecenatams tarpininkaujant dėl atrastų istorinės ir meninės vertės dailės kūrinių Bažnyčios atstovams taip pat pritrūko geranoriškumo išsipareigoti. Dubingių bažnyčioje esantis Dievo Motinos su Kūdikiu paveikslas A. Rusteikienės iniciatyva buvo ištirtas Prano Gudyno restauravimo centre [7 il.]. Remiantis ekspertų išvadomis

Bernardinai.lt, [interaktyvus], 2015 08 21, [žiūrėta 2017-02-01], <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2015-08-21-dubingiu-baznycios-mecenatai-buria-bendruomene-ir-menininkus/134227>.

²¹ Ilgą laiką Dubingiuose didysis altorius buvo skirtas Švč. Mergelės Marijos garbei. Šiandieninė Bažnyčia rekomenduoja laikytis kristologinės temos.

8. Menininkų plenero Dubingiuose dalyviai ir savanoriai, Aurelijos Rusteikienės archyvas, 2015

Participants and volunteers at the artists' plein air in Dubingiai

ir meno istorikų rekomendacijomis, kreiptasi į Kaišiadorių kuriją prašant sutikimo įtraukti kūrinių į Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registrą, tačiau šiam siūlymui nebuvo pritarta. Nuomonės nesutapo ir dėl menininkų, kursiančių naujai Dubingių bažnyčiai, pasirinkimo. Paaiškėjo, kad vyskupija prioritetą teiktų Krokuvos meistrams, o mecenatai mieliau rinktųsi Lietuvos kūrėjus, nei importuotą meną. Tai paskatino bažnyčios statytojus imtis menininkų plenero iniciatyvos [8 il.]. Pakviesta grupė kūrėjų, kuriems iškeltas gana sudėtingas uždavinys – pasitelkiant bažnytinę ikonografiją ir šiuolaikinio meno technologijas sukurti istorinio interjero reminiscenciją²². Menininkai labai atsakingai ir su išjautimu kūrė projektus, tapsiančius bažnyčios interjero dalimi. Vyskupijai pritarus, dalis kūrinių jau ruošiami įgyvendinti²³.

²² Menininkų dalyvavimu projekte, kūrybinėmis užduotimis ir paroda rūpinosi plenero kuratorė dr. Lina Preišegalavičienė. Plenere dalyvavo ir naujai Dubingių bažnyčiai kūrė: Alfonsas Vaura – skulptūra *Prisikėlęs Kristus*; Vladas Oržekauskas – Kryžiaus kelio stotys; Loreta Švaikauskienė – Šv. Jurgio atvaizdas; Bangutis Prapuolenis – liturginės kėdės; vitražai – Jonas Stankevičius.

²³ <http://kultura.lrytas.lt/meno-pulsas/menininkai-prisideda-prie-istorines-dubingiu-baznycios-atgimimo.htm>.

Mecenatų vaidmuo Dubingiuose neapsiriboja bažnyčios statyba ar meno kuratoryste, kultūrine veikla jie siekia atskleisti Dubingių bendruomenės savastį, kad šio krašto žmonės būtų pastebėti ir įvertinti. Prasmingos žinios apie Šv. Jurgio atlaidus²⁴, renginių ciklo „Giminių dienos Dubingiuose“ iniciatyvą²⁵, Dubingių himno premjerą²⁶ ir nemažai kitų kultūrinių-educacinių renginių²⁷ atkreipė plačiosios visuomenės, Molėtų rajono savivaldos ir Lietuvos kultūros organizacijų dėmesį. 2016 m. tradicinių Lietuvos kultūros centrų asociacijos apdovanojimų „Auksinis Feniksas“ metu Aurelija ir Aurelijus

²⁴ <http://www.regionunaujienos.lt/jurgines-dubingiuose-sudrakonu-ir-rekordine-kiausiniene/>.

²⁵ <http://www.regionunaujienos.lt/giminiu-dienos-dubingiuose-12-metru-cijunaiciu/>.

²⁶ Atstatytoje Dubingių bažnyčioje – Rūtos Ščiogolevaitės koncertas; http://www.15min.lt/varpai/naujiena/muzika/atstatytoje-dubingiu-baznycioje-rutos-sciogolevaites-koncertas-1054-691687#.V_KF97mK4A4.facebook.

²⁷ Knygos *Sparnuotos raidės* pristatymas Dubingių moksleiviams, žr. *Molėtų vilnis*, 2016, Nr. 41 (7915), p. 5; Karmelio kalno Švč. Mergelės Marijos (Škaplierinės) atlaidai, žr. <http://asvejosparkas.lt/?p=2079#more-2079>; Dubingių himno sukūrimo iniciatyva, žr. <http://www.alfa.lt/straipsnis/50075106/ruta-sciogolevaite-sukure-pirmaji-himna-dubingiams>.

9. Aukštaitijos regiono sutartinių koncertas "Tūta Tūtava" naujoje Dubingių bažnyčioje, Miglės Rusteikaitės nuotrauka, 2017

Concert of ancient Aukštaitian songs "Tūta Tūtava" in the new church of Dubingiai

Rusteikos už veiklą Dubingiuose buvo išrinkti „Metų kultūros rėmėjais“²⁸.

Mecenatų ateities planuose – ne vienas kultūrinis projektas, ryškiausi – sakralinio meno ekspozicija senoje Dubingių bažnyčioje ir Kraštotyros muziejaus, gyvavusio dubingiškės mokytojos Lionginos Giedrytės iniciatyva, atkūrimas. Istorinės atminties atgaivinimo projektams pritaria ir juos entuziastingai palaiko miestelio bendruomenė. Dubingiečių rūpestis dėl krašto ateities skatina jų pasiryžimą siekti dar didesnių permainų: tikimasi spartesio turizmo vystymo ir infrastruktūros plėtros etapo.

Šv. Jurgio bažnyčios atstatymas Dubingiuose tapo stipriu impulsu krašto gyvastingumui, tai – kvietimas burtis ir stiprinti Bažnyčios kaip Bendruomenės suvokimą. Tikimasi, jog mecenatų dovana miesteliui išliks

²⁸ <http://www.lkca.lt/LT/menu/titulinis/auksiniai-feniksai-2016>.

atvira erdve tiek vietos bendruomenei, tiek menui ir kultūrai [9 il]. Istoriniai Dubingiai, traukiantys gamtos ir kultūrinio turizmo mėgėjus, turės dar vieną unikalią erdvę renginiams. Atviru klausimu lieka Bažnyčios pozicija ateityje: ar bus skiriama daugiau dėmesio Dubingių parapijai? Istorikai provincijos miestelių gyvastį palaiko aktyvus klebonas, besirūpinantis parapijiečių sielovada. Dubingiečių lūkesčiuose – ne epizodiškai atvykstantis, o nuolatos parapijoje reziduojantis dvasinininkas, galbūt net vienuolija.

Dubingų maldos namų atstatymo ypatumai atsiskleidžia išskirtine mecenatų intencija, aktyviu jų dalyvavimu bažnyčios statybų, meno kuratorystės procese ir, galiausiai, nuosekliu įsitraukimu į bendruomeninę veiklą. Viešumas tampa edukacijos priemone, tikslu, kad žinia apie kultūrinius pokyčius Dubingiuose pasiektų kuo didesnę visuomenės dalį. Mecenatų apsisprendimą pasirinkti Lietuvos menininkus kurti naujai bažnyčiai galima įvardyti kaip patriotiškumą. Juk meno mecenatystė įgalina kūrybos virsmą šalies kultūrinėmis vertybėmis: bažnyčia kaip architektūros kūrinys prisideda prie šiuolaikinės lietuviškos sakralinės architektūros tradicijos formavimo, o talentingų menininkų kūriniai, skirti sakraliai erdvei, įgyja istorinę, meninę ir kultūrinę vertę. Istoriniu aspektu mecenatystės reiškinį Dubingiuose galima vadinti LDK krikščioniškosios kultūros mecenatystės tradicijų tęsinium. Keičiantis laikmečiams skiriasi aplinkybės, galimybės, požiūriai, tačiau „mecenatystė visais laikais išlieka kaip asmens brandos ir gyvenimo prasmės klausimas“²⁹.

Gauta 2017 02 27

²⁹ Jūratė Vaičiuvienė, „Mecenatystė – mada, savireklama ar asmenybės branda?“, in: *Valstybė*, [interaktyvus], 2012 06 16, [žiūrėta 2017-01-10], <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/mecenatyste-mada-savireklama-ar-asmenybes-branda.d?id=58937219>.

1 lentelė

LIETUVOS KATALIKŲ BAŽNYČIOS (AT)STATYTOS NUO 1990 M.

Eil. Nr.	Vietovė	Bažnyčios titulas	Stat. pab.	Bažnyčios architektas(ai), statybos lėšos, kitos pastabos
1.	Gargždai	Šv. arkangelo Mykolo	1990	Arch. Vladas Lučinskas. Bendruomenės ir rėmėjų lėšomis
2.	Girkalnis	Šv. Jurgio	1991	Arch. Feliksas Sakalauskas
3.	Degučiai	Šv. Antano	1992	Bendruomenės, savivaldos ir Bažnyčios lėšomis
4.	Ryliškės	Šv. Monikos	1993	Arch. Linas Kalibatas, altoriaus autorius skulptorius Albertas Donatas Belevičius
5.	Ežerėlis	Šv. Antano Paduviečio	1993	Kultūros namų pastate
6.	Degaičiai	Šv. apaštalo Petro ir Pauliaus	1994	Kultūros namų pastate
7.	Panoteriai	Šv. Kryžiaus Atradimo	1994	Bažnyčios ir bendruomenės lėšomis
8.	Senoji Varėna	Šv. arkangelo Mykolo	1994	Arch. Gediminas Baravykas, Brunonas Bakaitis
9.	Sintautai	Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų	1995	1922 m. bažnyčia atstatyta klebono rūpesčiu
10.	Kaltinėnai	Šv. Jono Krikštytojo	1995	Arch. Regimantas Andriuškevičius
11.	Elektrėnai	Švč. Mergelės Marijos Kankinių Karalienės	1996	Arch. Henrikas Kęstutis Šilgalis
12.	Jokūbavas	Švč. Mergelės Marijos	1996	Arch. Edmundas Giedrimas. Bendruomenės ir rėmėjų lėšomis
13.	Vilnius	Palaimintojo Jurgio Matulaičio	1996	Arch. Gediminas Baravykas, Gintaras Aperavičius, Ričardas Krištapavičius, Vytautas Balčiūnas
14.	Kučiai	Šv. Kazimiero	1996	Arch. Algimantas Mikėnas. Bendruomenės ir rėmėjų lėšomis
15.	Palemonas	Švč. Mergelės Marijos Rožančiaus Karalienės	1996	Kleb. saleziečio kun. Krizanto Juknevičiaus SDB rūpesčiu statyba pavesta Šv. kun. J. Bosko Saleziečių draugijai
16.	Pilviškiai	Švč. Trejybės	1997	Arch. Stasys Kudokas
17.	Berčiūnai	Lietuvos Kankinių	1997	Arch. Algis Šironas
18.	Pagėgiai	Šv. Kryžiaus	1997	Arch. Vaidotas Kuliešius, Gintas Natkevičius. Bendruomenės ir rėmėjų lėšomis
19.	Kaunas, Aleksotas	Šv. Kazimiero	1997	Arch. Algimantas Kančas
20.	Vilkaviškis	Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo	1998	Arch. Vytautas Nasvytis
21.	Visaginas	Šv. apaštalo Pauliaus	1998	Arch. Ramūnas ir Jaunius Beinortai
22.	Truskava	Šventosios Dvasios	1998	Arch. Alfredas Paulauskas
23.	Naujoji Akmenė	Šv. Dvasios Atsiuntimo	1999	Arch. Rimantas Zimkus. Statyba rūpinosi klebonas Donatas Stulpinas
24.	Ignalina	Švč. Mergelės Marijos Gimimo	1999	Arch. Ričardas Krištapavičius. Bendruomenės, savivaldos ir rėmėjų lėšomis
25.	Kivyčiai	Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų	2000	Arch. Rimantas Zimkus. Bendruomenės, Akmenės savivaldybės, rėmėjo Evaldo Millerio lėšomis
26.	Kalveliai	Dievo Gailestingumo	2000	Arch. Tadeušas Derliatka, Mečislavas Jagusinskas. Bendruomenės lėšomis
27.	Kiaukliai	Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo	2000	Bendruomenės ir kunigo Prano Gaidamavičiaus-Gaidos lėšomis. Statybomis rūpinosi kun. Juozapas Dabravolskas
28.	Vilnius, Santariškės	Dievo Gailestingumo	2001	Arch. Kęstutis Pempė, Algimantas Pliučas. Kun. Audrio Juozo Bačkio lėšomis
29.	Alytus	Švč. Mergelės Marijos Krikščionių Pagalbos	2001	Arch. Kęstutis Kisielius, Kęstutis Pempė, Gytis Ramunis. Vyskupo Juozo Žemaičio lėšomis. Rėmėjai: AB „Alkesta“, AB „Nuolydis“, AB „Dzūkijos vandenys“, AB „Matuizų Plytinė“, AB „Snaigė“, Alytaus miesto savivaldybė, Vokietijos katalikų fondai „Renovabis“ ir „Kirche in Not“, Amerikos lietuviai, parapijiečiai

Eil. Nr.	Vietovė	Bažnyčios titulas	Stat. pab.	Bažnyčios architektas(ai), statybos lėšos, kitos pastabos
30.	Nemakščiai	Švč. Trejybės	2001	Arch. Vytautas Makaraitis. Australijos lietuvių kapeliono Petro Butkaus palikimu. Raseinių r. savivaldybė skyrė 50 000 Lt
31.	Grūžiai	Švč. Mergelės Marijos	2001	Arch. Algirdas Mikėnas. Įrengta kultūros namų pastate
32.	Klaipėda	Šv. Juozapo Darbininko	2002	Arch. Saulius Plungė, Valdas Janulis, Gintaras Čičiurka. Bendruomenės ir rėmėjų lėšomis
33.	Pakalniai	Švč. Trejybės	2002	Arch. Kazys Tamošėtis. Bendruomenės ir rėmėjų lėšomis
34.	Nida	Švč. Mergelės Marijos Krikščionių Pagalbos	2003	Neringos savivaldybės ir bendruomenės lėšomis
35.	Šventoji	Švč. Mergelės Marijos, Jūrų Žvaigždės	2003	Arch. Ričardas Krištapavičius, Gintaras Aperavičius
36.	Vilnius	Šv. Jono Bosko	2004	Arch. Vytautas Edmundas Čekanauskas, Vytenis Gerliakas. Saleziečių vienuolyno ir bendruomenės lėšomis
37.	Utena	Dievo Apvaizdos	2005	Arch. Ričardas Krištapavičius, Mindaugas Jamantas. Pagrindinis statybų rėmėjas – VP Market, vidus įrengtas bendruomenės ir rėmėjų lėšomis
38.	Mažeikiai	Šv. Pranciškaus Asyžiečio	2005	Arch. Remigijus Kazlauskas, Henrikas Štaudė. Pagrindinis rėmėjas – AB Mažeikių nafta
39.	Domeikava	Lietuvos Kankinių	2006	Arch. Kęstutis Pempė, Kęstutis Kisielius, Artūras Asauskas, Gytis Ramunis, Rimas Mulokas. 1993 m. daugiau nei 500 000 Lt statyboms skyrė Gintautas Čepas, Tarptautinio SAF koncerno prezidentas
40.	Dauglaukis	Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų	2006	Arch. Stasys Prikockis
41.	Klaipėda	Šv. Kazimiero	2007	Arch. Ričardas Krištapavičius, Adomas Skiesgelas
42.	Pabradė	Švč. Mergelės Marijos, Šeimų karalienės	2007	Arch. Marius Šaliamoras, Jūras Balkevičius, Artūras Burba
43.	Suostas	Šv. Kryžiaus Išaukštinimo	2007	Arch. Kazys Tamošėtis. Bendruomenės iniciatyva ir aukomis, Biržų savivaldybės, valstybės biudžeto, AB „Mažeikių nafta“ lėšomis
44.	Kaunas	Gerojo Ganytojo	2008	Arch. Algimantas Kančas, Marius Preisas. Bendruomenės ir rėmėjų lėšomis
45.	Šiauliai	Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo	2009	Arch. Darius Jakubauskas, Andrius Vernys. Statybų sąmata – 10 mln. Lt
46.	Venta	Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo	2009	Arch. Vytautas Marcinkus, Regina Miceikienė. Birutės ir Ivano Paleičikų šeimos lėšomis
47.	Gaurė	Šv. arkangelo Mykolo	2009	Arch. Stasys Prikockis
48.	Labanoras	Švč. Mergelės Marijos Gimimo	2011	Bendruomenės ir rėmėjų lėšomis: tikintieji paaukojo daugiau kaip 250 tūkst. Lt, 100 tūkst. Lt skyrė Švenčionių r. savivaldybė, Vyriausybė pirmajam statybų etapui skyrė 500 000 Lt
49.	Žvirgždaičiai	Švč. Jėzaus Širdies	2012	Arch. Kazys Tamošėtis. Rėmėjai: Vokietijos fondai „Kirche in Not“, „Renovabis“, emigrantai Juozas Polikaitis ir Irena Valaitytė-Polikaitienė, Elena Daniliauskienė, Regina Poniškaitytė, Algimantas Manelis
50.	Klaipėda	Šv. Pranciškaus Asyžiečio	2012	Zitos ir Martino Gusiatinų šeimos lėšomis
51.	Paštuva	Šv. Barbaros	2015	Kauno r. savivaldybės, rėmėjų ir bendruomenės lėšomis
52.	Dubingiai	Šv. Jurgio	2017	Arch. Kęstutis Pempė, Daiva Pauliukonienė. Aurelijos ir Aurelijaus Rusteikų šeimos iniciatyva ir lėšomis, drauge su savivaldos parama, bendruomenės aukomis

Eil. Nr.	Vietovė	Bažnyčios titulas	Stat. pab.	Bažnyčios architektas(ai), statybos lėšos, kitos pastabos
53.	Kaunas	Palaimintojo Jurgio Matulaičio	Pradžia 2001 – ?	Arch. Rymantas Zimkus. Kauno miesto savivaldybės, rėmėjų ir bendruomenės lėšomis
54.	Alvitas	Šv. Onos	Pradžia 2007 – ?	Vilkaviškio r. savivaldybės, bendruomenės lėšomis
55.	Marijampolė	Palaimintojo Jono Pauliaus II	Pradžia 2011 – ?	Žemės sklypą dovanavo Marijampolės statybų bendrovės vadovas, verslininkas Gintaras Vilutis. Statybų sąmata – apie 600 000 Eur
56.	Slengiai	–	Pradžia 2016 – ?	Arch. Audrius Klioštoraitis. Klaipėdos savivaldybės ir kitų rėmėjų lėšomis
57.	Balbieriškis	Švč. Mergelės Marijos Rožančiaus	Pradžia 2016 – ?	Arch. Vilius Urbonas. Sąmata – 700 000 Eur
58.	Grigiškės	Šventosios Dvasios	Pradžia 2016 – ?	Arch. Kęstutis Pempė, Emilis Petkevičius
59.	Vilnius, Pilaitė	Šv. Juozapo	Pradžia 2016 – ?	Statybomis rūpinasi kleb. Ričardas Doveika. Bendruomenės ir rėmėjų lėšomis. Sąmata – 3–3,5 mln. Eur
60.	Šiauliai, Lieporiai	Dievo Gailestingumo	?	Arch. Giedrė Mendoza, Povilas Šliuželis. Rengiamas techninis projektas. Sąmata – 8 mln. Lt. Bažnyčios ir bendruomenės lėšomis
61.	Kulautuva	Švč. Mergelės Marijos Vardo	?	Arch. Darius Jakubauskas. Bendruomenės lėšomis, Kauno r. savivaldybės parama

LITERATŪRA

Bucevičiūtė Janina, „Parapijų raidos tendencijos Telšių vyskupijoje po II-ojo pasaulinio karo“, in: *Žemaičių praeitis*, 1998, t. 8, p. 136–150.

Cibulskas Valentinas, „Šiaurės Lietuvos naujosios bažnyčios“, in: *Žiemgala*, 2009, Nr. 1, p. 29–32.

Jansonaitė Simona, „Darydamas gera kitiems jautiesi laimingesnis“, in: *Žmonės*, 2016, Nr. 6, p. 40–43.

Krūgelis Linas, „Kai kurie Lietuvos sakralinės architektūros raidos bruožai XX–XXI a.“, in: *Science – Future of Lithuania / Mokslas – Lietuvos Ateitis*, 2009, Nr. 1 (2), p. 57–63.

Misius Kazys, Šinkūnas Romualdas, *Lietuvos katalikų bažnyčios*, Vilnius: Pradai, 1993.

Paknys Mindaugas, *Mecenatystės reiškinys XVII a. LDK: Bažnytinės architektūros užsakymai*, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2003.

Rybelienė Monika, „Mecenatystė Lietuvoje atgimsta – Dubingiuose pradėtos naujos bažnyčios statybos“, in: *Voruta*, 2012 10 27, Nr. 22 (760), p. 4.

Staniulytė Teresė, „Labdara – poreikis pasidalyti sėkme“, in: *Verslo žinios*, 2007, Nr. 240 (2648), p. 18–19.

Ulevičius Liutauras, „Mecenatystė: tarp savirealizacijos ir įsiamžinimo“, in: *Verslo klasė*, 2013 10, p. 80–81.

Žiugzdaitė Saulena, „Architektas Kęstutis Pempė. Kaip gimsta bažnyčia“, in: *Kelionė su Bernardinai.lt*, 2013, Nr. 1 (21), p. 60–65.

INTERNETINĖS PRIEIGOS

Bacevičius Romas, „Bažnyčioje ir muziejuje paminėjo žymiausią kraštiečių“, in: *XXI amžius*, [interaktyvus], 2013, Nr. 23 (2047), [žiūrėta 2017-02-02], http://www.xxiamzius.lt/numeriai/2013/06/07/fondasa_02.html.

Bagdonas Vytautas, „Labanoras greitai vėl turės bažnyčią“, in: *XXI amžius*, [interaktyvus], 2011, Nr. 58 (1938), [žiūrėta 2017-02-08], http://www.xxiamzius.lt/numeriai/2011/08/19/gkras_01.html.

Bakas Liudvikas, „Atgimimas ir Nemakščių bažnyčia“, in: *Alio Raseiniai*, [interaktyvus], 2010 09 05, [žiūrėta 2017-01-10], <http://www.alioraseiniai.lt/atgimimas-ir-nemaksciu-baznycia/>.

Barčaitė Rasa, „Naujoji Lietuvos bažnyčių architektūrinė forma“, in: *Miesto IQ*, [interaktyvus], 2008 07 30, [žiūrėta 2017-02-10], http://www.delfi.lt/gyvenimas/naujos_formos_naujoji-lietuvos-baznyciu-architekturine-forma.d?id=17889837.

Jonavičienė Neringa, „Dėl atstatytos Labanoro bažnyčios – kunigo mūšis su statybų bendrove“, in: *Utenos diena*, [interaktyvus], 2012 07 12, [žiūrėta 2017-02-11], <http://lietuvosdiena.lrytas.lt/-13420136961339700145-del-atstatytos-labanoro-baznycios-kunigo-musis-su-statybu-bendrove.htm>.

Kačerauskienė Gražina, „Atvėrė duris pirmoji katalikų bažnyčia Nidoje“, in: *XXI amžius*, [interaktyvus], 2003, Nr. 48 (1152), [žiūrėta 2017-02-15], http://www.xxiamzius.lt/archyvas/xxiamzius/20030620/katben_01.html.

Petronytė Jurga, „Klaipėdos dievas yra Neringa“, in: *Vakarų ekspresas*, [interaktyvus], 2017 02 17, [žiūrėta 2017-02-15], <http://www.ve.lt/naujienos/visuomene/zmones/klaipedos-dievas-yra-neringa-1532117/>.

Rusteikienė Aurelija, „Giminių dienos Dubingiuose: 12 metrų Cijunaičių“, in: *Regionų naujienos*, [interaktyvus], 2016 08 29, [žiūrėta 2017-02-12], <http://www.regionunaujienos.lt/giminiu-dienos-dubingiuose-12-metru-cijunaičiu/>.

Šeštokaitytė-Puvačiauskienė Sigita, „Dubingių bažnyčių mecenatai atstato ne dėl nuodėmių atleidimo“, in: *Lietuvos rytas*, [interaktyvus], 2015 09 29, [žiūrėta 2017-01-10], <http://kultura.lrytas.lt/meno-pulsas/dubingiu-baznycia-mecenatai-atstato-ne-del-nuodemiu-atleidimo.htm>.

Skomskis Juozas, „Šiuolaikinė bažnyčia: atvirai, be paslapčių“, in: *Literatūra ir menas*, [interaktyvus], 2002 06 28, Nr. 2905, [žiūrėta 2017-02-10], http://eia.libis.lt:8080/archyvas/viesas/20120122193552/http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=2905&kas=straipsnis&st_id=417.

Vaičiuvienė Jūratė, „Mecenatystė – mada, savireklama ar asmenybės branda?“, in: *Valstybė*, [interaktyvus], 2012 06 16, [žiūrėta 2017-01-10], <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/mecenatyste-mada-savireklama-ar-asmenybes-branda.d?id=58937219> Vitkauskienė Renata, „Pajudėjo Alvito parapijos bažnyčios statybos“, in: *Bernardinai.lt*, [interaktyvus], 2014 08 11, Nr. 15, [žiūrėta 2017-02-08], <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2014-08-11-pajudejo-alvito-parapijos-baznycios-statybos/120640>.

THE (RE)VIVAL OF PATRONAGE OF CHRISTIAN CULTURE: THE CASE OF ST. GEORGE'S CHURCH IN DUBINGIAI

Aurelija Rusteikienė

KEYWORDS: St. George's Church in Dubingiai, Dubingiai, patronage, Aurelija Rusteikienė, Aurelijus Rusteika, Kęstutis Pempė.

SUMMARY

The reconstruction of St. George's Church in Dubingiai is a unique example of patronage of Christian culture in Lithuania in the twenty-first century. The case is analysed in the context of church construction in Lithuania from 1990 with the aim to reveal the reconstruction processes of sacral art. The role of the Church authorities, government organisations, project members, sponsors and volunteers is assessed from the patron's point of view. The paper reveals the patron's intentions and explores the specific features of project management and funding. The research highlights the problem of continuity of preserving the treasures of cultural heritage and the iconographic tradition, addresses the question of harmony of artistic ideas and discusses the development stages of the construction project of St. George's Church: from the church as a construction object to the rallying of community and a vision of reviving the town of Dubingiai.

The idea of the restoration of St. George's Church began to be developed in 2007. Entrepreneurs Mr Aurelijus Rusteika and Mrs Aurelija Rusteikienė with the Church's approval commissioned the Vilnius Architecture Studio to create the project. In 2009, the architects presented twelve projects for public discussion with participation of the Kaišiadorys Bishop Juozas Matulaitis, Dubingiai community members and other stakeholders. The project by co-authors Kęstutis Pempė and Daiva Pauliukonienė was chosen and implemented in 2012–2016. After the completion of the main construction works, interior decoration will continue for several more years.